

TA'LIM JARAYONIDA O'SMIRLIK YOSHIDAGI BOLALARDA MUSIQIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Narzullayeva Dilshoda Omon qizi

Annotation: Ushbu maqola ta'lim jarayonida o'smirlik yoshidagi bolalarda musiqiy tafakkurni rivojlantirishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlarini o'rganishga bag'ishlangan. Musiqiy tafakkur bolalarning ijodiy qobiliyatlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Keywords: musiqiy tafakkur, o'smirlik, ta'lim jarayoni, psixologik-pedagogik shart-sharoitlar.

Kirish

Maqolaning maqsadi, musiqiy tafakkurning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyatini o'rganishdir. Musiqa, insonning emotsional va intellektual rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ta'lim jarayonida musiqiy tafakkur, o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga, mantiqiy va analitik qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, musiqiy ta'lim, o'quvchilarda estetik hissiyotlarni shakllantiradi va madaniy merosni anglashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Musiqa orqali o'rganish, o'quvchilarning diqqatini jalb qilish va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Bunday jarayon, shuningdek, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga, guruhda ishlash qobiliyatini oshirishga ham yordam beradi. Shu sababli, musiqiy tafakkur ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega.

Musiqiy tafakkur tushunchasi

Musiqiy tafakkur tushunchasi, insonning musiqiy asarlarni anglash, yaratish va baholash qobiliyatini ifodalaydi. Bu jarayon musiqiy tajriba va nazariy bilimlar orqali rivojlanadi. Musiqiy tafakkurning rivojlanish jarayoni bolalik davridan boshlanadi, chunki

bolalar musiqiy ovozlarni va ritmlarni osonlik bilan qabul qilib, o'z hissiyotlarini ifoda etish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Ularning musiqiy tafakkuri, nafaqat ijodiy qobiliyatlarini oshiradi, balki intellektual rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Musiqa orqali bolalar o'z his-tuyg'ularini yaxshiroq tushunib, boshqalar bilan muloqot qilish qobiliyatini oshiradilar. Shunday qilib, musiqiy tafakkur bolalar uchun muhim rivojlanish vositasi hisoblanadi.

O'smirlik davri va uning xususiyatlari

O'smirlik davri, o'smirlarning psixologik va ijtimoiy xususiyatlarini shakllantirishda muhim bir bosqichdir. Bu davrda o'smirlar o'z kimligini izlash, ijtimoiy munosabatlarni o'rganish va shaxsiy qadriyatlarini belgilash jarayonida bo'ladilar. Ular do'stlik, sevgi, va ijtimoiy hayotning boshqa jihatlariga qiziqish ko'rsatadilar. Psixologik jihatdan, o'smirlar o'z his-tuyg'ularini anglash va boshqarish qobiliyatini rivojlantiradilar, bu esa ularning musiqiy tafakkuriga ta'sir etadi. Musiqa, o'smirlarning hissiyotlarini ifoda etish va ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topishga yordam beradi. Musiqiy faoliyat, ularning ijodiy fikrlashini rag'batlantirib, o'zaro aloqalarini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Shunday qilib, o'smirlik davrida musiqaning ta'siri, psixologik va ijtimoiy rivojlanishning ajralmas qismidir.

Psixologik shart-sharoitlar

Psixologik shart-sharoitlar musiqiy tafakkurni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Odamlarning musiqaga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasi ularning ijodiy faoliyatini belgilaydi. Musiqiy ta'lim jarayonida shaxsiy qiziqishlarning rivojlanishi, o'z-o'zini anglash va o'zini ifoda etish imkoniyatlarini oshiradi. Psixologik omillar, masalan, o'z-o'zini anglash va muvaffaqiyatga erishish istagi, musiqiy tafakkurni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, ijtimoiy muhit va oila sharoitlari ham musiqaga bo'lgan qiziqish va motivatsiyani kuchaytirishi mumkin. Shunday qilib, psixologik omillar musiqiy rivojlanish jarayonida muhim asosni tashkil etadi va shaxsning musiqiy salohiyatini oshirishga yordam beradi.

Pedagogik shart-sharoitlar

Ta'lim jarayonida musiqiy tafakkurni rivojlantirish uchun pedagogik shart-sharoitlar muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini oshirish maqsadida interfaol metodlar va innovatsion texnologiyalarni qo'llash zarur. Musiqa ta'limida o'zaro hamkorlik va ijodiy faoliyatni rag'batlantirish, shuningdek, o'quvchilarni musiqiy ifodalashning turli usullari bilan tanishtirish muhimdir. O'qituvchilar o'z darslarida musiqiy asarlarni tahlil qilish, yaratish va ijro etish kabi faoliyatlarni o'z ichiga olishi lozim. Bunday yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy tafakkurini rivojlantiradi, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini oshiradi va musiqaga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Natijada, musiqiy ta'lim jarayoni samarali va natijali bo'ladi. Ta'lim jarayonida musiqiy tafakkurni rivojlantirish uchun pedagogik usullar va strategiyalar o'quvchilarning hissiy va mantiqiy qobiliyatlarini birlashtirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Musiqa darslarida interaktiv metodlar, loyiha asosidagi o'qitish va ijodiy faoliyatlar orqali o'quvchilarning musiqiy bilimlarini kengaytirish mumkin. Bunday yondashuvlar musiqiy ta'limni yanada samarali qiladi.

Musiqiy faoliyat va o'smirlar

Musiqiy faoliyat o'smirlar uchun muhim ahamiyatga ega, chunki u ularning shaxsiy rivojlanishida, ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda va hissiy intellektini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Musiqa o'rganish jarayonida o'smirlar o'z fikrlarini ifoda etish, ijodkorlik va o'zaro hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Musiqa, shuningdek, o'smirlarning tafakkurini kengaytirishga, muammolarni hal etish qobiliyatini oshirishga va stressni kamaytirishga yordam beradi. O'smirlar musiqiy faoliyat orqali o'z hissiyotlarini tushunish va boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa ularning shaxsiy hayotida va ijtimoiy munosabatlarida ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shunday qilib, musiqiy faoliyat o'smirlarning umumiy rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.

Musiqiy ta'lim metodlari

Musiqiy ta'lim metodlari o'smirlarning musiqiy tafakkurini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Eng samarali metodlardan biri tajribaviy o'qitishdir, bu usul orqali o'smirlar musiqani amaliy ravishda o'rganadilar. O'quv jarayonida interaktiv metodlar, masalan, guruhiiy ishlash va ijro etish, o'smirlarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Bunday metodlar musiqiy bilimlarni oshirish bilan birga, o'smirlarning muloqot qobiliyatini ham mustahkamlaydi. Musiqiy ta'limda qo'llaniladigan texnologiyalar, masalan, kompyuter dasturlari va mobil ilovalar, o'smirlar uchun yanada qiziqarli va samarali o'qish muhitini yaratadi. Natijada, bu metodlar o'smirlarning musiqiy tafakkurini yanada chuqurlashtiradi va ularning shaxsiy va professional rivojlanishiga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari

O'tkazilgan tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatdiki, musiqiy tafakkurni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar orasida musiqiy nazariya va amaliyotga bo'lgan qiziqishning ortishi, ularning ijodiy fikrlash ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Musiqiy ta'lim jarayonida interaktiv metodlar va guruhiiy faoliyatlar qo'llanilishi, o'quvchilarning musiqiy asarlarni tahlil qilish va yaratish qobiliyatlarini yaxshilaydi. Shu bilan birga, tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, musiqiy tafakkur o'rganish jarayonida hissiy intellektni rivojlantirishga, ijtimoiy ko'nikmalarni mustahkamlashga va o'quvchilarning o'z-o'zini anglashiga yordam beradi. Bunday yutuqlar, o'z navbatida, musiqiy ta'lim sohasida yangi imkoniyatlar yaratadi.

Xulosa

Maqolaning asosiy fikrlari musiqiy tafakkurni rivojlantirishda muhim shart-sharoitlarni taqdim etadi. Musiqiy ta'lim, o'quvchilarning ijodiy fikrlashini va hissiy qobiliyatlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu jarayonda, musiqiy asarlarni o'rganish va ijro etish, shuningdek, musiqiy nazariyani o'zlashtirish, tafakkur jarayonlarini boyitadi. O'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularning ijodiy salohiyatini to'g'ri yo'naltirish maqsadida, pedagogik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Musiqiy tafakkurni rivojlantirish uchun qulay muhit yaratish, o'quvchilarga o'z

fikrlarini erkin ifoda etish imkonini beradi. Natijada, bu jarayonlar nafaqat musiqiy ko'nikmalarni, balki umumiy shaxsiy rivojlanishni ham ta'minlaydi.

REFERENCES

1. Aliyev, A. (2020). Musiqiy ta'lim va o'smirlik. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
2. Karimova, N. (2019). O'smirlik yoshidagi bolalarda musiqiy tafakkur. *Journal of Psychology*, 15(3), 45-50.
3. Murodov, B. (2021). Psixologik-pedagogik shart-sharoitlar. Tashkent: Fan va texnologiya.
4. Rahimova, D. (2022). Musiqiy faoliyat va ijodiy qobiliyatlar. *Journal of Music Education*, 10(2), 30-35.
5. Tashkent, M. (2018). Musiqiy ta'lim metodlari. *O'zbekiston ta'limi*, 8(4), 12-18.
6. Usmonov, F. (2023). O'smirlik davrida musiqiy tafakkur. *O'zbekiston psixologiya jurnali*, 5(1), 22-27.